

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ที่ดินนับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ดังคำกล่าวในการประชุมสหประชาชาติ เรื่องการตั้งถิ่นฐานที่เมืองแวนคูเวอร์ว่า "Land is one of the fundamental elements in human settlements" (Vancouver Declaration at the United Nation Conference on Human Settlements 1976) โดยที่ดินจะถูกใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพของมนุษย์ โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีกิจกรรมสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมากมาย การใช้ที่ดินก็มีหลากหลายผลผลิตผ่านขึ้นเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในชุมชนนั้น ๆ เกิดเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินที่มีลักษณะเฉพาะตัวขึ้น เมื่อชุมชนมีการพัฒนาขยายตัวขึ้นตามระยะเวลา สภาพการใช้ที่ดินจึงเกิดการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทำให้เกิดความต้องการ แบบแผนที่กำหนดแนวทางและรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมแก่ชุมชนนั้น เพื่อก่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เอื้ออำนวยต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่

ชุมชนเมืองนครปฐม ก็เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความเป็นมาในการตั้งถิ่นฐานมาช้านานตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีการพัฒนาตัวเรื่อยมา จนจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองนครปฐม เมื่อ พ.ศ. 2476 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2525) นับเป็นเวลาถึง 49 ปี เทศบาลเมืองนครปฐมหรือชุมชนเมืองนครปฐมได้ถูกกำหนดให้มีการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) โดยกำหนดบทบาทในการแบ่งเบาภาระของกรุงเทพมหานคร ให้มีการควบคุมกิจกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตลอดจนให้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการกระจายการผลิตเป็นพื้นที่พักอาศัยที่จะกระจายออกมาจากกรุงเทพมหานครได้สิ่งน่าจะเป็นชุมชนเมืองที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางในตัว (Self - Contained Center) เป็นแหล่งสร้างงาน และมีโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเมืองต่าง ๆ ในปริมณฑล

- ตามแผนพัฒนาดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์กลางชุมชนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก
 ในจังหวัดนครปฐมอย่างละ 1 ศูนย์ ซึ่งศูนย์กลางขนาดใหญ่ก็คือ ชุมชนเมืองนครปฐมในปัจจุบัน

ความสำคัญของปัญหา

จากความเป็นมาดังกล่าว เห็นได้ว่า ชุมชนเมืองนครปฐมมีการพัฒนาต่อเนื่องมาจากอดีต พร้อมทั้งถูกกำหนดบทบาทจากแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 ซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการกำหนดรูปแบบในการพัฒนาด้านต่าง ๆ และในปัจจุบันยังขาดแผนรองรับที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนทางด้านการใช้ที่ดิน ประกอบกับสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันมีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางไม่มีรูปแบบที่แน่นอนและเหมาะสม มีการใช้ที่ดินปะปนกระจัดกระจายออกไปโดยรอบ อันเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นตามยถากรรม ที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมาก เช่น ความสับสนในแหล่งประกอบกิจกรรม การคมนาคมขนส่ง การบริการทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพแวดล้อม และความปลอดภัยในชุมชน ตลอดจนการรุกกล้าเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรม ฯลฯ อันจะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในชุมชนขึ้น และเป็นปัญหาต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวต่อไป

จึงสมควรที่จะหยิบยก เรื่องการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองนครปฐมขึ้นมาทำการศึกษา เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมแก่ชุมชน แก่ไข และป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจสะสมมากขึ้นเหมือนในเมืองใหญ่ของประเทศ อีกทั้ง เป็นแนวทางการจัดระเบียบและล้รสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในชุมชนแห่งนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาบทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองนครปฐมที่มีอยู่ในตัวชุมชนเอง และในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปริมณฑลกรุง เทพมหานคร
2. ศึกษาสภาพชุมชนเมืองที่เป็นมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อทราบถึง วิวัฒนาการและปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ศึกษาลักษณะการเติบโตของชุมชนเมือง เพื่อทราบแนวโน้มของการขยายตัว และสามารถควบคุมตลอดจนเตรียมการขยายพื้นที่ชุมชนเมืองจากที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสม
4. ศึกษาถึงรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมืองนครปฐม โดยหลักวิชำทางผัง เมือง

ขอบเขตการศึกษา

1. พื้นที่ศึกษา จะเป็นพื้นที่เทศบาลเมืองนครปฐม 5.284 กม.² และชุมชนรอบนอกที่ต่อเนื่องกับเทศบาลมีพื้นที่ 26.498 กม.² รวมพื้นที่ศึกษา 31.782 กม.² ขอบเขตพื้นที่ศึกษาได้กำหนดขึ้นโดยอาศัยแนวทางจากสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน ขอบเขตพื้นที่ปกครองระดับตำบล และเขตสำรวจในการจัดทำผังเมืองรวมนครปฐมของสำนักผังเมือง ดังแสดงในแผนที่ที่ 1.1

2. มุ่งทำการศึกษาในประเด็น

- ก. บทบาทของจังหวัดนครปฐมในระดับภาคและจังหวัดที่จะส่งผลต่อชุมชนเมืองนครปฐม
- ข. บทบาทของชุมชนเมืองนครปฐมที่มีผลต่อรูปแบบการใช้ที่ดิน
- ค. วิวัฒนาการการใช้ที่ดินแต่อดีตถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
- ง. ทิศทางการขยายตัวของชุมชนและการขยายตัวของการใช้ที่ดินในชุมชน
- จ. การเล่นรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมของชุมชนเมืองนครปฐม

ทั้งนี้ได้กำหนดช่วงเวลาสำหรับการศึกษารูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต ตามช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเริ่มจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ถึงฉบับที่ 7 คือ พ.ศ. 2525 - 2539 รวมระยะเวลา 14 ปี

การดำเนินการศึกษา

1. ศึกษางานวิจัย ทฤษฎี และแนวความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดิน และมาตรฐานของชุมชนจากเอกสารทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

2. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากเอกสารและหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมประชากรทั้งในระดับภาค จังหวัด และชุมชนเมืองนครปฐม โดยมีแหล่งข้อมูลดังนี้

- ก. ข้อมูล สถิติ เอกสารจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น
 - ค่ากลางจังหวัดนครปฐม
 - เทศบาลเมืองนครปฐม

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักผังเมือง กรมแรงงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุด บริติช เคาน์ซิล และ เอ.ยู.เอ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ฯลฯ

ข. แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศจากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรี

3. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการบันทึก ตรวจสอบ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในพื้นที่โดยการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง โดยประเมินรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคตจากตัวแปรต้น ภายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากรที่ทำการศึกษาตามหลักวิชาทางสถิติพื้นฐานและผังเมือง

5. เล่นอผลของการศึกษาในลักษณะ บรรยาย ตาราง แผนภูมิ และแผนที่

ตั้งขั้นตอนการศึกษา ตามแผนภูมิที่ 1.1

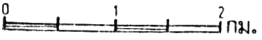
แผนที่ : 1.1
แสดง :
พื้นที่ศึกษา ชุมชนเมืองนครปฐม

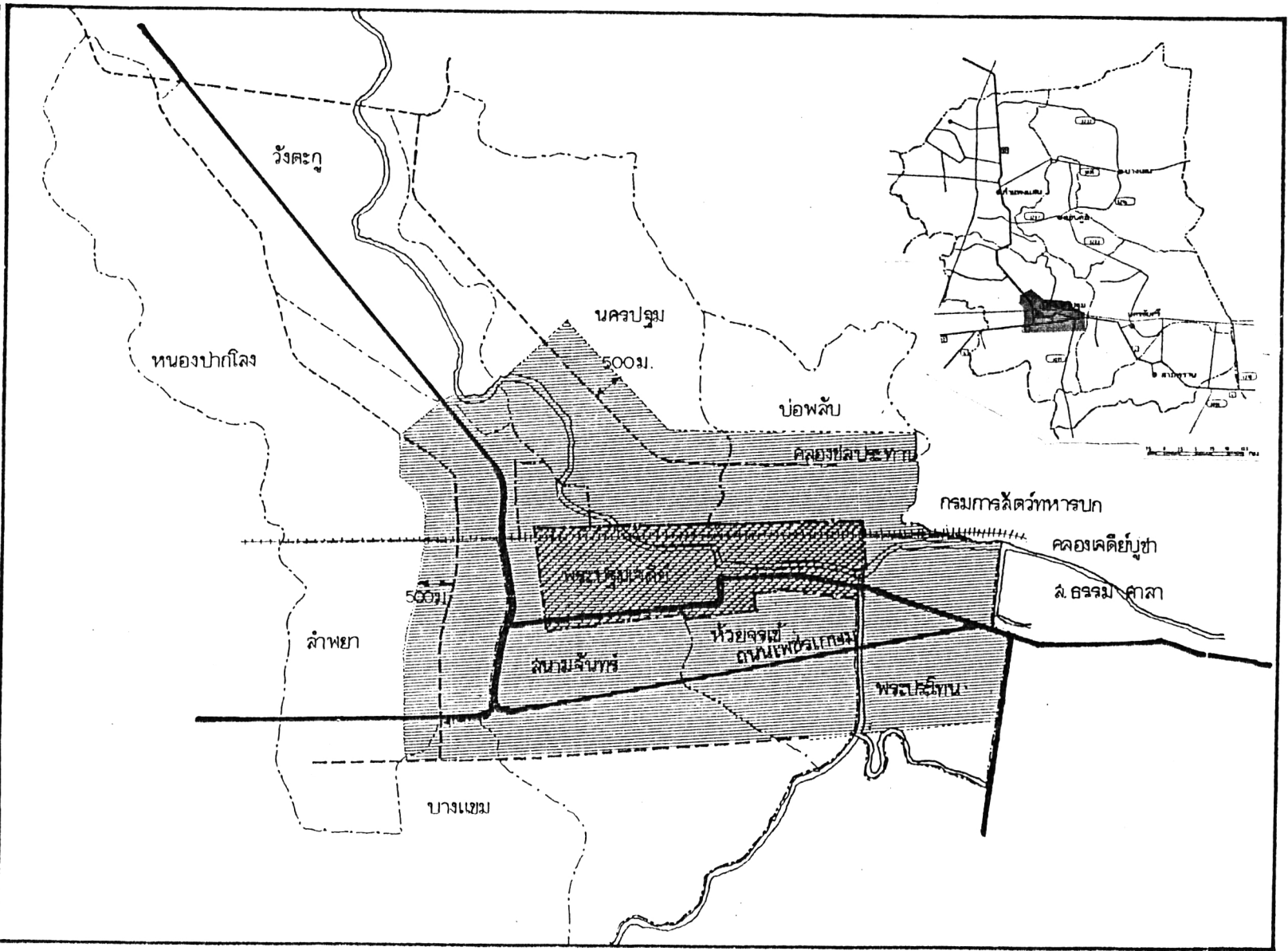
 พื้นที่เทศบาลเมือง
 พื้นที่ศึกษา

ที่มา : เขตตำบลจาก
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำนักงาน อ.เมืองนครปฐม

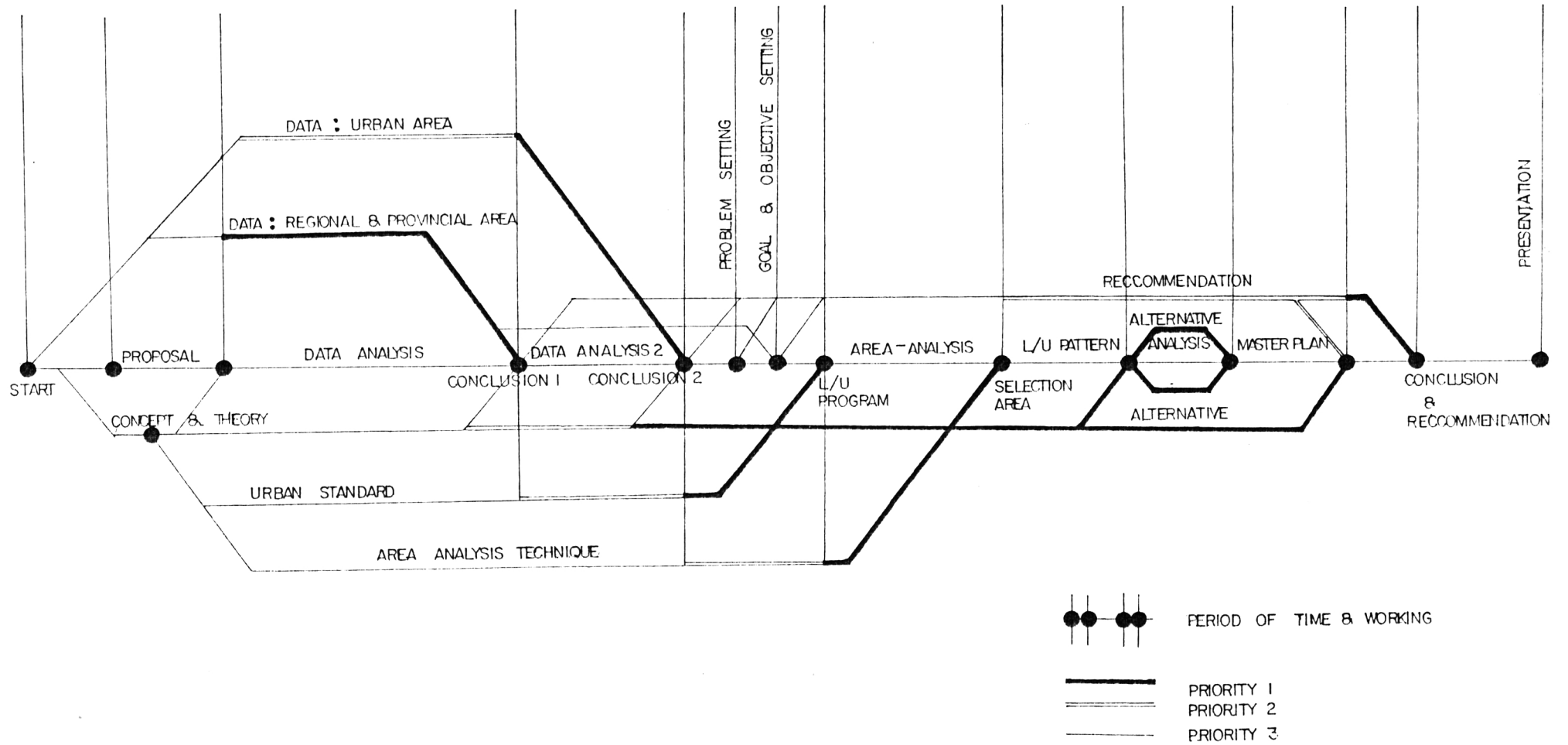
สัญลักษณ์ :

- เขตตำบล
- ถนน
- ทางรถไฟ
- ทางน้ำ คลอง
- คลองชลประทาน
- เขตศึกษา

 0 1 2 กม.

แผนภูมิที่ 1.1 ขั้นตอนในการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึง สภาพกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมประชากร และวิวัฒนาการของ
ชุมชนเมืองนครปฐม
2. ทราบถึง วิวัฒนาการ แนวโน้ม และรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมสำหรับ
ชุมชนเมืองนครปฐม
3. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของ
ชุมชนเมืองนครปฐม เช่น การบริการทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อม
 ฯลฯ
4. สามารถเป็นแนวทางประยุกต์ใช้กับงานศึกษาในประเภทเดียวกัน